

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudkyň JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Marie Žiškové v právní věci žalobce: **Y. A.**, zastoupeného JUDr. Alenou Lasotovou, advokátkou se sídlem Ostrava, Přívozká 10, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 9. 2003, č. j. OAM-4399/VL-20-17-2003, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 1. 2004, č. j. 24 Az 2091/2003-20,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV.** Odměna advokátky JUDr. Aleny Lasotové **s e u r č u j e** částkou 1 075 Kč, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 16. 9. 2003, č. j. OAM-4399/VL-20-17-2003, žalovaný zamítl žalobcovu žádost o udělení azylu jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu).

V žalobě ze dne 22. 9. 2003 proti rozhodnutí žalovaného žalobce citoval řadu ustanovení správního řádu (§ 3 odst. 3, 4, § 32 odst. 1, § 46, § 47 odst. 3), která správní orgán v řízení porušil a trval na tom, že splnil zákonné podmínky pro udělení azylu dle § 12 zákona o azylu. Ke skutkovým důvodům odkázal na žádost o udělení azylu, protokol o pohovoru a další spisový materiál. Navrhl, aby soud rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Usnesením ze dne 18. 11. 2003, doručeným žalobci dne 2. 12. 2003, krajský soud žalobce vyzval k odstranění vad žaloby dle § 37 odst. 5 s. ř. s., a to aby ve lhůtě deseti dnů v souladu s § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. doplnil a opravil žalobní body, z nichž musí být patrné, z jakých konkrétních skutkových a právních důvodů považuje napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné. Současně ho poučil o tom, že nebude-li podání v uvedené lhůtě doplněno a opraveno, soud řízení o takovém podání odmítne.

Ve stanovené lhůtě ani později žalobce na výzvu krajského soudu nereagoval.

Krajský soud usnesením ze dne 27. 1. 2004 řízení odmítl podle § 37 odst. 5 s. ř. s. V odůvodnění konstatoval, že žaloba postrádala zákonem stanovené náležitosti, usnesením ze dne 18. 11. 2003 proto žalobce vyzval k odstranění vad podání. Toto usnesení žalobce převzal, jak vyplývá z doručky, dne 2. 12. 2003, na výzvu soudu však nereagoval a vady svého podání ve stanovené lhůtě neodstranil. Vzhledem k tomu, že i přes výzvu a poučení soudu žalobce neodstranil vady svého podání a zároveň se jednalo o vady, pro které nešlo v řízení pokračovat, nezbylo soudu než řízení podle § 37 odst. 5 s. ř. s. odmítnout.

Proti odmítavému usnesení krajského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) včas kasační stížnost založenou na důvodech uvedených v § 103 odst. 1 písm. b) a e) s. ř. s. Uvedl, že soudu bylo známo, že český jazyk není jeho mateřským jazykem, přesto mu zaslal usnesení ze dne 18. 11. 2003 v jazyce českém. Obsah tohoto usnesení žalobce pochopil tak, že bude do deseti dnů soudem předvolán k doplnění a opravě žaloby. Žádné předvolání mu však doručeno nebylo. Dne 1. 3. 2004 pak obdržel usnesení o odmítnutí řízení. Jak vyplývá i z napadeného rozhodnutí žalovaného, při pohovoru žalobce žádal, aby tento byl veden v jazyce ruském. Postupem soudu tak byla zkrácena jeho práva.

K meritu věci dodal, že o možnosti požádat o udělení azylu v ČR nevěděl, poučen byl až v rámci řízení o vyhoštění. Vlast opustil, neboť byl po rozvodu kvůli neshodám s bývalou manželkou atakován příslušníky mafie, kteří mu vyhrožovali. Dalším důvodem, který ho vedl k opuštění země původu byla tatarská, na Ukrajině pronásledovaná, národnost jeho otce. Zdůraznil, že má v ČR vážnou známost, se kterou se hodlá oženit. V rámci správního řízení dále nebyla vzata v úvahu skutečnost, že je osobou netrestanou. Nebylo též řádně zkoumáno, zda ho bývalá manželka za pomoci mafie nutila opustit Ukrajinu. Žalovaný tak nezjistil přesně a úplně skutečný stav věci, a dále též řádně neodůvodnil své rozhodnutí neudělit azyl z humanitárních důvodů. Žalobce navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce též požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. O této žádosti Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval, neboť rozhodl přímo ve věci samé.

K podané kasační stížnosti žalovaný sdělil, že vzhledem k jejímu obsahu se k ní nebude vyjadřovat.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí krajského soudu v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a shledal kasační stížnost nedůvodnou.

Podle čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod jsou si všichni účastníci v řízení rovni. Odstavec 4 téhož článku pak stanoví, že kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka.

Soudní řád správní neobsahuje konkrétní ustanovení o právu jednat před soudem ve své mateřštině. Se zřetelem k ustanovení § 64 s. ř. s. (podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ustanovení první a třetí části občanského soudního řádu), je třeba postupovat podle § 18 o. s. ř. Podle prvního odstavce tohoto ustanovení mají účastníci v občanském soudním řízení rovné postavení. Mají právo jednat před soudem ve své mateřštině. Soud je povinen zajistit jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Podle odstavce druhého pak soud účastníku, jehož mateřštinou je jiný, než český jazyk, ustanoví tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo.

Z § 18 o. s. ř. tedy vyplývá, že k tomu, aby soud ustanovil tlumočníka, nestačí pouze zjištění, že jde o účastníka, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, ale současně musí být splněna i další podmínka, tedy to, že taková potřeba musí vyjít v řízení najevo.

Jak je patrné ze soudního spisu, stěžovatel podal žalobu proti napadenému rozhodnutí správního orgánu v českém jazyce a v ní bezvadnou češtinou shrnul žalobní námitky, přičemž žaloba nepostrádá ani návrh, jak má soud o věci rozhodnout. Krajský soud tak v této fázi řízení na základě tohoto podání neměl důvod pochybovat o žalobcově schopnosti porozumět obsahu a významu rozhodnutí, jež svou žalobou napadl a zajistit si příslušný kontakt se soudem v českém jazyce. Dne 14. 10. 2003 mu proto zaslal výzvu k vyjádření souhlasu s rozhodnutím bez nařízení jednání dle § 51 odst. 1 s. ř. s., a dále vyjádření žalovaného k žalobě. Tyto příписы žalobce převzal, dle doručky, dne 27. 10. 2003, zůstaly však z jeho strany bez odezvy. Protože žaloba neobsahovala náležitost dle § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s., a to dostatečně konkrétní žalobní body, tedy skutkové i právní důvody, pro které žalobce považuje napadený výrok (výroky) rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné, zaslal mu soud výzvu ze dne 18. 11. 2003 k odstranění předmětné vady. Toto usnesení žalobce převzal dne 2. 12. 2003, jak plyne z doručky, opět však nijak nereagoval. Dne 27. 1. 2004 pak soud usnesením řízení odmítl.

Stěžovatel v kasační stížnosti namítl, že usnesení ze dne 18. 11. 2003 pochopil pro neznalost českého jazyka tak, že ve lhůtě deseti dnů bude soudem předvolán k doplnění a opravě žaloby. Soudem mu byla odňata možnost uplatňovat svá práva v řízení před soudem v mateřském jazyce.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že krajský soud při realizaci tohoto stěžovatelova práva nepochybil a nikterak ho v průběhu řízení neznevýhodnil. Vychází z toho, že jestliže stěžovatel žalobu sepsal v českém jazyce a na výzvy a poučení soudu nijak nereagoval, jde o situaci, v níž v řízení před krajským soudem nevyšla najevo potřeba ustanovit tlumočníka účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk. Totiž, ne ve všech případech, kdy mateřštinou účastníka řízení je jiný než český jazyk, je dána povinnost soudu, ustanovit takovému účastníku tlumočníka. Tato povinnost v souladu

s § 36 odst. 1 s. ř. s. a § 18 o. s. ř., které jsou projevem ústavního principu rovnosti účastníků řízení vyjádřeného v čl. 96 odst. 1 Ústavy a v čl. 37 odst. 3 a 4 Listiny, vzniká soudu pouze tehdy, pokud o to takový účastník řízení požádá, a pak pouze za situace, že účastník řízení by pro jazykovou bariéru nemohl účinně obhajovat svá práva v řízení před soudem, přičemž potřeba tlumočnicka musí být zcela zjevná a musí v řízení vyplynout najevo sama, tedy bez toho, aby soud aktivně zjišťoval, zda jsou naplněny podmínky § 18 odst. 2 o. s. ř. Rozhodující je v daném případě skutečnost, že až do doby, kdy krajský soud řízení usnesením odmítl, z žádného procesního úkonu či projevu stěžovatele nevystala potřeba ustanovit mu pro řízení tlumočnicka, tak jak to předpokládá § 18 odst. 2 o. s. ř. Krajský soud tak nepochybil, když nepokládal za potřebné výzvy a poučení předcházející vydání napadeného usnesení překládat do ruského jazyka a následně řízení odmítl, učinil tak totiž za splnění předpokladu, že stěžovatel byl o procesních důsledcích poučen.

K tomu nutno uvést, že pokud se cizinec rozhodne žít na území státu, kde je úředním jazykem jiný jazyk, než ten, jemuž rozumí, musí být srozuměn s tím, že komunikace, zejména písemná, bude probíhat v jazyce úředním, v daném případě českém. Z toho musí ve vlastním zájmu vycházet a zejména za situace, kdy v cizí zemi podá jakoukoliv písemnou žádost a předpokládá písemný kontakt s orgány, které o ní rozhodují, je především jeho povinností postarat se, aby alespoň na písemnou výzvu soudu reagoval a nenechal ji bez povšimnutí. Nelze uvěřit, že by stěžovatel, který byl schopen se přepravit z Ukrajiny do České republiky, který má středoškolské odborné vzdělání (vyučen v oboru elektromechanik) a který byl schopen zajistit si podání žaloby v bezvadné češtině, nepochopil, když obdržel výzvu soudu, že je třeba vejít se soudem jakkoli v kontakt. Jeho úvahy o tom, že mu soud tímto způsobem zkrátil jeho práva jsou tudíž liché a tento důvod kasační stížnosti nebyl shledán jako opodstatněný.

Nejvyšší správní soud tak dospěl v posuzované věci k závěru, že krajský soud tím, že ve věci neustanovil tlumočnicka, postupoval v souladu s § 18 o. s. ř., neboť tato potřeba v řízení nevyšla najevo. Postupem krajského soudu tak nedošlo ani k porušení zásady rovnosti účastníků řízení zakotvené v § 36 s. ř. s.

V bodech, jimiž stěžovatel napadl nepřesné a neúplné zjištění skutkového stavu žalovaným, neodůvodnění rozhodnutí o neudělení humanitárního azylu, a dále v bodech, ve kterých poukazoval na existenci azylových důvodů, ke kterým žalovaný nepřihlédl (vyhrožování příslušníků mafie, nucení k opuštění vlasti, pronásledování kvůli tatarskému původu, vážná známost v ČR, čistý trestní rejstřík), je kasační stížnost nepřípustná (§ 104 odst. 4 s. ř. s.): opírá se totiž o důvody, které sice jsou uvedeny v § 103 s. ř. s., ale které se nevztahují k napadenému usnesení. Krajský soud se těmito otázkami vůbec nezabýval, neposuzoval věc samu, neboť vady žaloby mu to neumožnily, a ani Nejvyšší správní soud se jimi nemůže zabývat. Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. Krajský soud napadeným usnesením žalobu odmítl, rozhodl tedy pouze o tom, že v soudním řízení nebude pokračováno. V takovém případě však z povahy věci pro stěžovatele přichází v úvahu pouze kasační důvod dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., spočívající v tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu, přičemž pod tento důvod spadá také případ, kdy vada řízení před soudem měla nebo mohla mít za následek vydání nezákonného rozhodnutí o odmítnutí návrhu, a dále důvod dle písm. c) uvedeného ustanovení, spočívající v tvrzené zmatečnosti řízení před soudem. Výše uvedené kasační námitky nespádají pod tyto důvody kasační stížnosti a jsou tak jinými důvody, než o které se může kasační stížnost proti rozhodnutí o odmítnutí návrhu opírat.

Nejvyšší správní soud tedy shledal stěžovatelovy námitky dílem nedůvodnými a dílem nepřipustnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Žalobci byla pro řízení o výše uvedené kasační stížnosti ustanovena zástupkyní advokátka; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 7, § 120 s. ř. s.).

Výše odměny byla stanovena podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, a to za jeden úkon právní služby spočívající v převzetí a přípravě právního zastoupení, a náhrady hotových výdajů, tedy ve výši 1 x 1 000 Kč a 1 x 75 Kč [§ 7, § 9 odst. 3 písm. f), § 11 odst. 1 písm. b), § 13 odst. 3 citované vyhlášky], celkem 1 075 Kč.

Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. září 2005

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu

